

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԻԱՅ ԸՆԴՈՒՄ 19 ՄԱՐՏ 1866

ԹԻՒ 775

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԻԱՅ 19 ՄԱՐՏ

Պարբերական և լրագրական հասարակական կյանքի մասին...

Մարտի 10-ին ըստ նոր տոմարի փարիզի արտաքին գործոց...

Սեպտեմբեր-հոկտեմբերի դրամական խնդրոյն պատճառաւ...

Փարիզի մէջ, ինքնաբերական Պէթլ լրագրոյն գրածին...

Վարութեանց մէջ տեղի ունեցած վեճը: Վերահաստատել թէ...

Եւրոպայի իրաւունքները, քանի որ լրագրողները կրնան թէ...

Վերականգնել իրաւունքները Վերականգնել իրաւունքները...

Ինչո՞ւ չ'ընենք նախադասել իւր ամենայն գործը թեմայի...

յանձնաժողով մի կողմից և, որպէսզի ճշմարիտ նախադասել...

Եւրոպայի մէջ իրաւունքները դարձեալ քանի որ մը անգամ...

Ընդհանրապէս մէջ հասարակաց ուշադրութիւնը ընտրողական...

Ինչո՞ւ չ'ընենք իրաւունքները թէ գործաւորաց դասուն մէջ...

Ինչո՞ւ չ'ընենք իրաւունքները թէ գործաւորաց դասուն մէջ...

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆՈՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ(1)

Մարդասիրական ընկերութեան յանձնարարական Գրքի...

1864 թվի Մայիսի 2-ին: Բարձրագոյն հաստատում կարգադրութիւնը...

Թաղաւոր կայսրն, Կովկասեան Կովկասեան կարգադրութեան համաձայն...

Բնագին վերայ գրուած է. «Այս կանոնադրութեանը Բարձրագոյն...

Մտորդները. Ստաս-Սեկերաւի Վ. Բուկոյի:

(1) Այս կանոնադրութեանը Բուսաստանէն յուղարկեցաւ մեզ ի...

ԳԼՈՒԽ Ա.

Ընդհանուր կանոնները:

1. Ինքնաբերական և բարեգործութիւն տնտեսական հասարակութեան...

2. Այս ընկերութեան գործադրութեանը շնորհիւ սահմանափակում է...

3. Մարդասիրական ընկերութեանը իւր տեղը գործերի կառավարութեան...

4. Ընկերութեանը իւր սահմանադրութեան նպատակն է հասնել...

ԿԼՈՒԽ Բ.

Ընկերութեան կազմութիւնը:

1. Անդամները վերայ:

2. Մարդասիրական ընկերութեան, յանուն սուրբ Գրքի...

3. Ընկերութեանը ունի իւր կնիքը: Վերահսկողութիւնը Մարդասիրական...

4. Այս կանոնադրութեան տեղն մի փոփոխութիւնը կամ փոփոխումը...

ԳԼՈՒԽ Բ.

Ընկերութեան կազմութիւնը:

1. Անդամները վերայ:

2. Մարդասիրական ընկերութեան, յանուն սուրբ Գրքի...

3. Ընկերութեանը ունի իւր կնիքը: Վերահսկողութիւնը Մարդասիրական...

տալիոյ կառավարութիւնը որ ինքզինքը քիչ մը
ցուցնէ և զօրաբանակը պատերազմի վիճակի մէջ
դնէ և այլն : Սօսի իւր թղթին իստութեան իշխանու-
թեանց և Ալէքսիսի—Հոլլանդացի խնդրոց վրայօք ալ
խօսեցաւ և հրաւիրեց զկառավարութիւնը որ նա-
ւաւորութիւն մի յաւաքէ Վալդիկ ծովը : Այս ամեն
զրուցումները ինչպէս կը տեսնուի , խոհմովներէ
զուրկ են , և հակառակութեան արժանի խնդիրներ
չեն : Վասնորոյ պաշտօնէից խորհրդոյն նախագահը
հետեւեալ կերպիւ պատասխանեց :

«Դժբեք երեսփոխանները իրաւունք ունին բացա-
ւորութիւններ խնդրելու և առաջարկութիւնները ը-
նելու , կառավարութիւնն ալ երբեմն պարտականու-
թիւն ունի չպատասխանելու : Արժանապագ մօտիւ
Դէբորին զրուցածներուն առջև , կառավարութիւնը
ընդունաւ պահելու պարտաւորեալէ : Ուստի պիտի
չպատասխանեմ ինչի եղած հարցմանցը . վասնզի ան-
կարելի է վիճաբանութիւն ընել այստեղ այնպիսի
փափուկ խնդրոց վրայօք , զորս յառաջ բերաւ մօտիւ
Դէբորին մարքէզը» :

Գիտե՛ք արժան է , որ Հոլլանդի մէջ ժամանակէ մը
ի վեր իտալացի հպատակներ բանտարկուած են
քաղաքային յանցանաց համար : Ուստի ազգային
ընդհանուր ժողովոյն մէջ մօտիւ Մաքքի երեսփո-
խանը խնդրեց կառավարութիւնէն , որ յիշեալ ի-
տալացիները ազատելու համար ամեն ջանք և բա-
րեխօսութիւն չխնայէ հոռմէական կառավարութեան
առջև : Արգարութեան պաշտօնեան պատասխանեց
թէ պապական կառավարութիւնը անցեալները մեր-
ձեց ազատութիւն տալու յիշեալ բանտարկեց .
սակայն անոնց թիւը երթալով նուազեցաւ , և այս-
օրուան օրս քսանի միայն կը հասնի : Այսու ամենայ-
նիւ , յաւելցուց արգարութեան պաշտօնեան , մեր
խնդիրը կրկնեցինք Հոլլանդի կառավարութեան առջև
այս գործոյն նկատմամբ :

Սպանիոյ մէջ զինուորական վերջին ապստամբու-
թեանէ ի վեր պաշարման վիճակը կը շարունակուի .
որուն վերայ բացաւորութիւններ խնդրուելով ազ-
գային երեսփոխանական ժողովոյն մէջ , կառավարու-
թիւնը պատասխանեց թէ նոյն ինքն չզիտե՛ր թէ
մեր պիտի կրնայ վերցնել պաշարման վիճակը .
բայց իւր գիտցածը այն է , թէ այս խտտութեան և
ճնշման դրութիւնը պիտի տե՛ն որչափ ժամանակ որ
յառաջադիմական՝ կուսակցութիւնը պիտի չզաղարի
դաւակցութիւն ընելէ կառավարութեան դէմ :

Լոնտոնի մէջ հրատարակուած պարբերական
թերթ մի կը ծանուցանէ թէ , ըստ խնդրոյ բարե-
համբաւ սըր Մոզէ Մոնթեֆօրէ հրեայ սեղանա-
ւորին , Սեծին Բրիտանիոյ կառավարութիւնը բա-

րեխօսութիւն ըրեր է Պարսից Շահին առջև , որ-
պէսզի Պարսկաստանի մէջ գտնուած հրեաները
մարդասիրական դիմութեամբ կառավարուին և իրենց
կրօնին պատճառաւ ներդութիւն և տառապանք չկրեն :
() Գոստափառ Շահը բազում սիրով ընդունելով
Անգղիոյ կառավարութեան բարեկամական միջնոր-
դութիւնը , փութացեր է հարկաւոր եղած անօրէնու-
թիւնները ի գործ դնել վասն կառարեալ անօր-
թեան Պարսկաստանի հրեայ բնակչաց :

Այս գործոյն վրայօք՝ սըր Մոզէ Մոնթեֆօրէ
սեղանաւորը հետեւեալ նամակը ընկալաւ Անգղիոյ
կառավարութեան .

«Մեծարգոյ տէր ,
«Ուրախ եմ մեծապէս , որ կարող կըլլամ՝ համեմատ
հրամանի՝ Քլէրկնորն կոմսին , ծանուցանել ձեզ թէ ,
ըստ պաշտօնական նամակին զոր այսօր ընկալայ Պարս-
կաստանի մէջ եղած Անգղիոյ դեսպանատունէն որ ձեր
աղիքաւորը բազում յարգանքով մատուցեց Շահին , Վորլին
Վեհախառութիւնը ձեռամբ իւրով գրեց իւր Մեծ—Ե-
պարքոսին , ծանուցանելով անոր իւր դժգոհութիւնը՝
հրէից վերայ եղած հարստահարութեանը համար . զոր
հակառակ կը համարի իւր արդարութեան սկզբանցը , և
կրօնաւոր որպէսզի ամեն կերպ հայրական դուրս
մարդասիրութիւն ցուց տրուի այս ժողովրդին» :

Սուսամէն Մարտի 10 ամսաթուով հետեւեալ
տեղեկութիւնները կը դրեն Իզմիր Լաբարսիալին .

«Այս կղզւոյն կացութիւնը օրըստ օրէ աւելի կը
ծանրանայ և վտանգաւոր կըլլայ , թէպէտեւ կոստան-
դնուպոլսոյ և ուրիշ քաղաքաց լրագիրները շատ ա-
ղէկ կացութեան մէջ կը ներկայացնեն դայն . բայց
մեք կարծեմք թէ մեծապէս կը սխալին : Հիմակուհի-
մա աղերսագիր մի ստորագրել կուտան . զոր հարձ-
քաղոյն Պոլսոյ պիտի յուղարկեն : Այս աղերսագրոյն
ստորագրողները կը յայտնեն թէ Սուսամի բնակիչնե-
րը զոհ եղած են միշտ Արիսթաքի իշխանին հայ-
րական խոհեմ կառավարութեան . բայց ամեն մարդ
գիտէ թէ ի՛նչ կը նշանակեն այս տեսակ յայտարա-
րութիւնները և ի՛նչ բարոյականութեամբ կը դրուին
Յաւակին այն է , որ շատ սուսամիցիներ Յուսաստան
կերթան հէլլենական ազգայնութիւնը ձեռք բերե-
լու համար . որով Սուսամի կառավարութեան հա-
րստահարութիւններէն և անոր ուրիշ անիշաւ ըն-
թացքներէն ազատ կըլլան : Առանց ուղեւոր ամ-
բաստանութիւն ընելու և Էանձի մը դէմ , կը փա-
փաքիմ որ Բարձրագոյն Պոլսոյ հրաման տայ քննու-
թիւն մի ըլլալու ի վերայ պատճառաց ընդհանուր
դժգոհութեան որ կը տիրէ Սուսամի մէջ : Հայնձամ
պիտի իմացուի թէ այս կղզւոյն բնակիչները դան-
դաւելու իրաւունք ունին թէ ոչ , և միանգամայն

պիտի հասկցուի թէ ի՛նչ արժէք ունի աղերսագիրը
զոր ստորագրել կուտան անոնց» :

ԱՅՊԱՅԻՆ

Յայտնի է որ բարեկեդանին , Իզմիրի Ֆրան-
Մասօններուն ընկերութիւնը փառաւոր պարահան-
դէս մի տուաւ ի նպաստ աղքատաց : Այս պարա-
հանդիսին , որ բաժանորդագրութեամբ եղաւ , մեր
ազգային երիտասարդներէն շատերը ներկայ գրե-
նուեցան հանդանակութեամբ : Ուստի յիշեալ ըն-
կերութիւնը , ինչպէս կը տեսնուի հետեւեալ նամա-
կէն , 35 օսմանեան լիւս յուղարկած է այժմ ի
նպաստ քաղաքիս Հայոց հիւանդանոցին :

Իզմիր , 11 Մարտ 1866 :

Մեծարգոյ խմբագիր ,

«Բաղաքիս Մասօնի ընկերութիւնը ի նպաստ աղքա-
տի հիւանդանոցիս 35 օսմանեան լիւս նուիրած ըլլա-
լով , Աղքատասիրաց ընկերութիւնն կը խնդրէ պատ-
ուական լրագրոյդ միջոցաւ իւր շնորհակալութիւնը հը-
րապարակաւ ևս յայտնել նոյն բարեխաղաղ ընկե-
րութեան .

Մնամք խորին յարգանքօք

Ի զիմոյ Աղքատասիրաց ընկերութեանն

Ստեփանակտ , Ս. Չեփիկ

Փոխտեսնադպիր , Յ. Միրզա :

Գարձեալ հետեւեալ նամակը ընկալաւ Աղքա-
տասիրաց ընկերութեան .

Մեծարգոյ խմբագիր ,

Մեծարգոյ Պ. Ս. հարօն Վարպետները Աղքատասի-
րաց ընկերութեանն Յ պարկ բրինձ իրկած ըլլալով ,
որպէսզի արժանաւոր աղքատաց բանուի , ընկերու-
թիւնն կրօնութեայ պատուական լրագրոյդ միջոցաւ իւր
շնորհակալութիւնը հրապարակաւ ևս յայտնել նոյն աղ-
նուստիւր պարօնին , (որ ի Լոնտոն) :

Մնամք խորին յարգանքօք

Ի զիմոյ Աղքատասիրաց ընկերութեանն

Իզմիր , 1866

Ստեփանակտ , Ս. Չեփիկ

Մարտ 16 :

Փոխտեսնադպիր , Յ. Միրզա :

Ուսումնասէր ընկերութիւնը բարեխաղաղ ոգով
կաշխատի իւր ազգասիրական պաշտօնը ի գործ դը-
նելու . և մէկ կողմէն բաժանորդ գտնելու հոգ տա-
նելով , միւս կողմէն Մեսրոպեան և Հովսէփեանց
վարժարանաց մէջ ամեն կերպ բարեկարգութիւն
հաստատելու ջրադեմալէ :

Յայտնի է որ Ուսումնասէր ընկերութեան պարե-
կան մէկ բաժինը հինգ դուրուէ է . իսկ միւսը ցայսօր
գրուած բաժիններուն թիւը 2780ի հասած է . որոց
ցուցակը հետեւեալն է .

Դանօթութիւն : Երեք ընկերութեան գործերի
կառավարութիւնը , համաձայն այս կանոնա-
դրութեան 3ի յօդուածին Բաքուից ուրիշ քա-
ղաք փոխադրվի , այն ժամանակ ընդհանուր
ժողովը , որի վճռովը կատարվում է այս փոխա-
դրութիւնը , վճռում է նշանակել եւ այն խնդիրը՝
քե հարկաւոր է արդեօք քաղաք խորհուրդը
իւր առաջին կազմութեանց մէջ . կամ քե հար-
կաւոր է քննել նոր անձինքներ նորա մէջ նիստ
ունենալու ձամար : Վերջին դիպուածում խոր-
հրդի նախագահին եւ անդամներին քննութիւնը
կատարվում է համաձայն այս կանոնագրու-
թեան կանոններին :

18. Ընկերութեան գանձապետի և ատենադպրի
պարտաւորութիւնները կատարում են Խորհրդի ան-
դամներից նոքա՝ որք սորա համար կընտրվին ընդհա-
նուր ժողովից :

19. Խորհրդի խորհրդանշիւր նիստին առաջնորդում
է նախագահը . իսկ նորա բացակայ գտնուած ժամա-
նակին , Խորհրդի անդամներից նա՝ որ սորա համար
կընտրվի իւր ընկերակիցների մեծ մասնից :

20. Նիստերի համար օրեր չեն որոշվում : Ընկե-
րութեան գործերի քննութեան համար ժամանակ նշա-
նակելն՝ կախվում է Խորհրդի հայեցողութենէն :

21. Խորհրդի մէջ բոլոր գործերը վճռվում են ձայ-
ների առաւելութեամբ : Երբոր նոքա (ձայները) հաւա-
սար լինին , նախագահ եղողը ձայնը առաւելութիւն է
տուլիս այն կողմին՝ որի հետ համաձայն է նա :

(Մնացորդը յաջորդ քուլով) :

անհամախառնութեամբ չէ՝ : Այս անդամների կարգը կարող
են մտանել այն ամենայն անձինք հայերից՝ որք գտան-
վում են Ուստիոյ հարստակութեան տակ , առանց զա-
նազանելու նոյն կողմը , վիճակը և դատաւորութիւնը :

11. Հիմնադիր անդամի կոչման հետ չեն միաւորվում
նորանոր պարտաւորիչ դրամական նուիրարեութիւն
ներ յօդուած ընկերութեան : Այս կողմը կրնի է
մինչև ցմահ , Յետ մահուան հիմնադիր անդամի , նորա
կոչումը անցնում է ժողովին կամ հանգուցեցը մեր-
ձաւոր ազգականին , նորա ցանկութեան և նշանակու-
թեան համեմատ : Իսկ երբոր պատճառաւ ինչ այս նը-
շանակութիւնը չկատարուի , այն ժամանակ հիմնադիր
անդամի կոչումը ո՛չ ոքի չէ՝ անցնում :

12. Մնացեալ անդամների կոչման հետ միաւորվում
են դրամական կամ նիւթական նուիրարեութիւններ
յօդուած ընկերութեան հետեւեալ չափով . պատշաճ
անդամները նուիրում են մէկ անգամով ամեն ժամա-
նակի համար ոչ պակաս քան հազար ոտրի : Անվո-
ղիս անդամները նուիրում են մէկ անգամով և ամեն
ժամանակի համար ոչ պակաս քան հարիւր ոտրի :
Տարեկան անդամները նուիրում են իւրաքանչիւր տարի
ոչ պակաս քան հինգ ոտրի :

Պատուաւոր և Անվոլիս անդամների կոչումը կրնի
է մինչև ցմահ , իսկ տարեկանները՝ պարտաւորիչ նուի-
րարեութիւնների դադարման հետ՝ պրկվում են իւր-
եանց կոչումից :

13. Ընկերութեան անդամների ընդհանուր պարտա-
ւորութիւններն են՝ նորա բարեբարական գործողու-
թիւնների զարգացմանը նպաստամատուց լինել :

14. Ընկերութեան անդամները ստանում են հետեւ-
եալ իրաւունքները . Ա) նորա ներկայ են գտնվում
ընկերութեան ժողովներում , և խորհրդի հրաւիրմամբ
ընդ նորա նիստերի մէջ մասնակից են լինում խորհրդակ-
ցական ձայնի իրաւունքով . Բ) նոքա առաջարկում են
խորհրդին այն անձինքները՝ որք ցանկանում են ընկե-
րութեան անդամների կարգը մտանել . և Գ) նոքա բա-
նիւ կամ գրով յայտնում են իւրենց կարծիքը ընկերու-
թեան գործերի կարգադրութեան մասին :

15. Ամեն անդամներին նոյն կոչման համար տրը-
վում են վիսցադիթ՝ ընկերութեան խորհրդի ստորա-
գրութեամբ և կնքով :

2. Ընկերութեան խորհրդի եւ ժողովների վերայ :

16. Ընկերութեան պարապմանը չըջանի մէջ մտա-
նող բոլոր գործերը կառավարում են՝ նախ հիմնադիր-
ները , և ապա ընկերութեան խորհուրդը և ընդհանուր
ժողովը : Հիմնադիրները կառավարում են ընկերութեան
գործերը մինչև այն ժամանակ միայն՝ որ ընկերութեան
կազմութեան մէջ մտանող անդամները քսան և հինգից
պակաս լինին , և յետ այսորիկ հիմնադիրները գումա-
րում են ընդհանուր ժողովը , որ և ընտրում է իւր միջից
անձինքներ խորհրդին մէջ նիստ ունենալու համար :

17. Խորհուրդը բաղկանում է նախագահից և ութ
անդամներից , որք ընտրվում են երեք տարի ժամանա-
կով : Այս անձանց ընտրութեան կարգը կախվում է ըն-
կերութեան ընդհանուր ժողովի անդամների հայեցողու-
թիւնից , սակայն այն պայմանով՝ որ պարտաւորութիւն
ներ ի ստացումը խորհրդին մէջ անվոլիսապէս և մի
միայն հիմնադիրներից՝ ո՛չ մի դիպուածում թո՛ղ չտրվի :

Մեծարդոյ տեարք	բաժին
Պ. Մ. Ընդհանրական	62
Գրիգոր Եսայան	200
Ստեփան Զէլիկ	60
Սահակ Ընդհանրական	100
Հովհաննէս Մարտիրոս	66
Ստեփան Վարդապետ	100
Պ. Թ. Պէրկամալեան	300
Ստեփան Սիւկան	60
Ընտան Ըղապետ	100
Պարտապալ Վ. Եման	60
Ներսէս Ս. Պարտիզպանեան	60
Խաչատուր Ս. Լալիկ	40
Հովհաննէս Շէլեպեան	40
Ստեփան Ս. Շախարապետեան	25
Պողոս Եղապետ	4
Եսայի Եսայեան որ 'ի Մանչէսթըր	200
Սարգիս Վարդապետ	4
Ընտան Զաւարթադէլեան	5
Պողոս Շէլեպեան	10
Ս. Ս. Պալապետ	4
Սուրբ Շէլեպեան	5
Սարգիս Սիւկանեան	5
Յ. Պողոսեան	6
Ընտան Լալիկեան	10
Եղիա Պիտեմեան	4
Կարապետ տէր Ընտանեան	2
Հովհաննէս տէր Ընտանեան	4
Ներսէս Ս. Երեմեան	5
Ս. Յակոբ Երեմեան	5
Ս. Ս. Ս. Երեմեան	6
Ս. Ս. Ս. Երեմեան	40
Ս. Ս. Ս. Երեմեան	40
Կարապետ Սիւկանեան	10
Եսայի Ընտանեան	100
Սարգիս Վարդապետ Ս. Պէրկամալեան	20
Յարութեան Ընտանեան	5
Սարգիս Սարգիսեան	20
Պետրոս Պարթեան	100
Գրիգոր Սիւկանեան	10
Սարգիս Ս. Զէլիկեան	20
Եղիա Սարգիսեան	20
Ստեփան Սարգիսեան	100
Սեւակ Շախարապետ	20
Պ. Ս. Շախարապետ	20
Հովհաննէս Ս. Ներսէսեան	5
Ընտան Պիտեմեան	10
Սիւկան Ս. Սիւկանեան	50
Ս. Ս. Սիւկանեան	25
Պետրոս Պալիկեան	10
Հովհաննէս Սարգիս Շէլեպեան	50
Ս. Սարգիս Սեւակեան	60
Ս. Յակոբ Սիւկանեան	20
Սիւկան Ստեփանեան	10
Սիւկան Սիւկանեան	20
Սիւկան Սիւկանեան	15
Սահակ Ս. Սարգիսեան	20
Սահակ Սարգիսեան	20
Սահակ Սարգիսեան	100
Սահակ Սարգիսեան	5
Սահակ Սարգիսեան	30
Սահակ Սարգիսեան	50
Սահակ Սարգիսեան	10
Սահակ Սարգիսեան	60
Սահակ Սարգիսեան	15
Սահակ Սարգիսեան	15
Սահակ Սարգիսեան	3
Սահակ Սարգիսեան	15
Սահակ Սարգիսեան	5

բաժին 2780

Հայկ. 3 Մարտ 1866:

Յաղագհ խորագիր Սրբալուստ

«Բաւ քոյ լինի ալ տարբ Հայր . . կարծեմ այս
«միջոցիս ձեզի համար լուս. կենալը ամենեկն
«զանաւորեմ է»:

ԾԱՂԻԿ

Անթիպոլսի զորատու պատմաբաններու համար վերադառնալով

և իւր մայրենի լեզուն ալ իւր Ստեփան Վարդապետեան
պատմական պատմութեան փաստաբան Չիլիկեան արժա-
Յարութեան արժանաւոր պատմական լրագրի 770 թուով
հրատարակուած նամակին դէմ պատմական մը տուե-
լէ . զոր տեսանք թու չիլիկ 49 հորդ թու չիլիկ մը և որուն
ընթերցանքը ժամանակ մեծ պահանջ մը անհրաժեշտ
նախադրանք մը զգալուս մեղքը իւր արդար վիզը կը ձգէր :

Մեր միտքը քննադատել չէ՛ այս վարդապետական
գրութեանը՝ որ ի թէ՛ ընթերցող գտնալու բազմը ունե-
ցած է , անտարակոյս արժանաւորապէս դատուած է .
քանզի բարեբաղդաբար այժմ Հայ հասարակութիւնն
բաւական լուսաւորուած է՝ խնդիրը կը բարդանալով
ընթերցողին ու փառսած միջոցներու գիտել և մանկեմե-
տակալը փախուստներ տուող փաստաբանին մը շխարհու-
լու համար : (Այս բանին համար չեմք մեղադրել Չի-
լիկեանին որք . վարդապետը , մարդս սխալական է ,
կարելի է թէ՛ նա , երբեմն սուրբ Երոտապետեան լաթո-
նոյն աւագ թարգմանի պաշտօնին մէջ վարժածին պէս ,
կը յաւայ առնէ զիմացը կը ընդհանրուէր քով միւսինս և
զայդ իյնէրէն տեղի խմայականութիւն չը տեսնէր)

Մեր նպատակը արժ . փաստաբան սուրբ Հոր խմայե-
նել է որ՝ ի թէ՛ իւր պաշտպանած անձը ազդին և Անթի-
պոլսոյ մօտ և արդարացունել է միտքը՝ անպատճի վրայ
հոնտ ցանկէ է . չէ՛ ի թէ՛ վարժութեանը առջև միայն
արդարացունելու կը ձգէր , ինչ հարկ կայ , ոչ թէ միմակ
Միտքը՝ այլ անկէ բերպաւոր յանցանքներն ալ
նոյն պատմական ժամանակն առջև արդարացունել է .
Անթիպոլսի ընդհանր Չիլիկեան վարդապետը մեր
այս ազգը , այն ատեն պիտի ստիպուի մեր գրութեան
նորը հաստատուելու համար մասնաւոր տետրակ մը ի լոյս
հանել : Միտքը՝ անպատճի հայերէն գիտնալ չը տեսնէ
նալ , սուր արդար զիմացը ընդհանր , իրեն համար պատ-
մական բանը գտնող շնորհալուծութեան գիրը Պոլսի
խմայականութիւն Անթիպոլսի ընդհանրութեան քովի կ'իյնէր
կերտելով զանաւոր , ասոր հակառակ Միտքը՝ անպատճի
պատմական ժամանակը իր կողմէ մանկեմեմեմեմեմ
խորհրդայն քահանայից՝ ի խմայեան և արժանաւորաց
կնիքը և անտարակոյս իրեն կ'իյնէր , հրաժարականը
վարժութիւնն ընդհանր չը ընդհանրելու յայտ հանելու
ման հաստատուելով : Միտքը՝ անպատճի Պոլսի Ան-
թիպոլսի երևելիքներն մեծապատիւ տէր տէր Լալիկ-
եան և Երեմեանին գրած անթիպոլսեան նամակին և ա-
նոյն մեթոդական պատմականին պատմականները , պարուն
Անթիպոլսի Անթիպոլսի Պ. Պ. Պոլսի երևելեան և Զա-
րիկեանին իր կողմէ նամակին օրինակը : Հայկ. տէր Մար-
գար քահանային հետ թղթակցութեան բոլորը . Բ .
Գրութիւնը համար կ'իյնէր անթիպոլսի որոն որ հակա-
ռակ էր անոր խմայականութիւնը ազգականութիւն ինք ըլլալով .
Հայկ. թղթագրած մասակ ձին իւր . . . փորձաւորին
չափ սիրելուն համար սուրբ եկեղեցուն մէջ կ'ապելու :
փթեմակի առեւտուրի մը համար Հայ մը չարաչար ծե-
ծելու . իւր ստանդարտութեան միջոցին 75 տուն բողբոս-
կանութեան 15 տուն հոռոկականութեան և մէկ երկու
գերդաստան ալ բողբոսի մահմանականութեան գնալու
նոն մէկ հատիկ պատճառ ինքը ըլլալով . իրեն վերաբեր-
եալ երկու հազար դահկան շահու մը համար՝ Բուշոյի
Պիլիկի հետ թղթակցութեան այս մասին ազգէն որքան ծախ-
սանելու . միւլթիլիկի ըլլալով միւլթի տեղական կ'առա-
վարութեան հետ թղթակցութեան անիչ շարունակ ընդու-
նած նախատույնի պաշտօնական նամակայ պատճենները .
երեւելիքները բանտարկուելուն պատճառը ինքը ըլլալով .
բողբոս առաջնորդ թեան ատենը և ոչ մէկ զայրոյնին
դռնէն ներս մտած չըլլալով . բողբոսականաց և անթիպոլ-
սի պատմական ազգականաց հետի գաղտնի գաղտնիքութեան
թղթակցութեան , ինթիպոլսի մէջ Քէօրթանաւ ըստած վտա-
կապականի անձնէ գտող զինքը սիրող չը տեսնուի և ա-
նոր ալ պատճառը : Պոլսի գիրքին ինքզ Հայոց հարկերը
տարին յիսուն դահկան վախճով ստակ տալով բողբո-
սարտ և ազդիններն ձեռնացուն տեսնելու . Ուրիշ քննու-
թեան գտնած ժամանակը . . . կերած ծէծը և անհո-
ղաթարի վախճով վախճելու . հոգուն պէս սիրական փոր-
բաւորը վախճուելու համար ազգին տուած մուհակին և
անոր խմայական պարունակութեան օրինակը . և որ
ամենէն մեծն է Անթիպոլսի թղթած Սեպի կ'իյնէր հետ
ունեցած ներքին ու արտաքին գործողութիւնները և անոր
հետեւորը , Անթիպոլսի պարուն Լալիկեան տանիքի վար-
կան չափ և պատճառ խաբէրը և այլն , և այլն , և այլն .
և 'ի վերջը արժ . տէր Բարդուղիմէոս վարդապետին
ալ նամակ մը գրելու պատճառը , ու Չիլիկեան Հայ
վարդապետին ալ իմ հայերէն նամակին տուակներն պա-
տմականելուն նպատակը դուրս հանել . և այս՝ կըցու իմք

ըսելու , յամենամեծ գայթակղութիւն հաւատացեալ
ազգայնոց :

Յուսալով որ չափաւր ունենում այս ցնալի ստիպումը,
միամ սիրելի ազգիս անդորրութեանը փախաբող :

Յ . Ս . Քիւրճիպեան :

Պոտերս Վ . Պոլսոյ ազգային Քաղաքական ու
Կրօնական ժողովոյ մէջ վէճ մի ծագեցաւ 'ի մասին
խաւասութեան յիշեալ երկու ժողովոյ , Կրօնական
ժողովը կը պահէ թէ կը երականաց ամեն կերպ յան-
ցանք իւր ատենին առջև պէտք է որ դատուին ,
ըստ աւանդութեանց և վաղեմի սովորութեանց Հայ-
աստանեայց սուրբ եկեղեցւոյ : Իսկ Քաղաքական
ժողովը կը պահանջէ որ անոնց կրօնական յանցանքը
Կրօնական ժողովոյն առջև դատուին և աշխարհական
յանցանքը Քաղաքական ժողովոյն առջև դատուին
և դատաւարուին :

Այս պարագայիս մէջ , դարմանալի երեւցաւ մեզ
Քաղաքական ժողովոյն պահանջները . քանզի ամեն
մարդ զիտէ թէ աշխարհական յանցանց դատաւ-
արան Բարձրագոյն Դրան կը վերաբերի , թէ՛ կրօ-
նական է եղեր յանցաւորը , և թէ՛ աշխարհական .
ուստի չկրցանք իմանալ թէ 'ի նչ իրաւասութիւն է
զոր կը պահանջէ Քաղաքական ժողովը : Ստորոգ է որ
աշխարհական թեթեւ յանցանց համար Բարձրագոյն
Դրան 'ի վաղուց անտի թղթակցութիւն շնորհած է
սրբազան Պատրիարքին որ իւր կը երականաց դատը
տեսնէ , բայց Քաղաքական ժողովը 'ի նչ իշխանու-
թեամբ պիտի կրնայ անոնց աշխարհական յանցանց
վրայօք ո՛ր և է դատաւարութեան վէճի տալ : Եւ
եթէ դատաւարութեալ կը բեր մերժելու ըլլայ այս
վէճի , 'ի նչ պիտի ընէ Քաղաքական ժողովը . . .
Պիտի կրնայ արդիւնէլ զնա 'ի քահանայադործու-
թեան , անշուշտ ոչ . քանզի ասիկա հոգեւոր իշխա-
նութիւն մըն է . որ Կրօն . ժողովոյն կը վերաբերի :

Մեր կողմանէ , կըցաւ իմք մեծապէս որ Պոլսոյ
ազգային Քաղաքական ժողովը՝ ուրիշ հարկաւոր
դործները մէկ կողմ ձգելով այսպիսի անհիմն խնդ-
րոյ վրայօք իրաւասութեան վէճ մի հանեց . յորմէ
պարտաւորեալ , ինչպէս կը լսեմք , իւր ժողովոյն 20
անդամներէն 9ը հրաժարեցան և ամենապատիւ տէր
Պոլսոյ սրբազան Պատրիարքն ալ ամսոյս 4ին իւր
հրաժարականը յուղարկեց թէ՛ Բ . Դրան և թէ՛
ազգային ընդհանուր ժողովոյն : Եւրին Սրբազ-
նութիւնը ոչ միայն այս պատճառաւ , այլ և իւր
ծերութեանը և իւր անձնական տկարութեանը հա-
մար կը հրաժարի ազգային պատրիարքութեան ամեն
ածան պաշտօնէն , 2 1/2 տարի չափ խնդի մտօք
և ամենայն հաւատարմութեամբ ծառայելէ ետե :

Բայց մինչև ցայսօր Բարձրագոյն Դրան տակա-
ւին չէ ընդունած սրբազան Պատրիարքին հրաժեշ-
տը , և ազգային երեսփոխանաց ժողովը (թէև ամ-
բողջութիւն չունի) , ամսոյս 11ին պիտի դաւարուէր
այս ընդհանուր դործոյ վրայօք խնդրելու համար ,
սակայն կը լսեմք թէ դաւարուելու հրամանագիրը
չկրցաւ ընդունել Բ . Դրանէն : Աստի պատրիար-
քական խնդրոյն որոշումը այսպէս 'ի կ'ալ կը լսայ :

— Ընտանքն դործոց պաշտօնեայ բարձրապատիւ
Ընտան փաշան ամեն հպատակ ազգաց Պատրիարքնե-
րուն , հետեւաբար մեր սրբազան Պատրիարքին ալ
չը շարեւական նամակ մի յուղարկեց , որով կը ծա-
նուցանէ թէ կայսերական կառավարութիւնը յետ
այսորիկ պիտի չընդունի պատրիարքաց այն աղերա-
գիրքը (թագիր) , որոնք կրօնական կերպարանք չու-
նին և քաղաքական դործոց կը վերաբերին . միանգա-
մայն կը պատուիրէ որ եկեղեցեաց , եկեղեցականաց
վանօրէից և ուրիշ կրօնական դործոց վերաբերեալ
խնդիրներէ 'ի զատ՝ ուրիշ աշխարհական գործոց
վրայօք թագիր չգրուի Բարձրագոյն Դրան 'ի կողմ-
մանէ պատրիարքաց :

— Ընտանապատիւ տէր Պոլսոյ սրբազան Պատրիար-
քին իւր միջոցներէն հրաժարելու լսելով , 'ի խնդիրոյ
ազգային երեսփոխանական ժողովը 'ի խորհուրդ-
դաւարութեան և իւր վեճակին Ընտանագոյն ընտրե-
րէ Եւրին Սրբազնութիւնը՝ քուէից առաւելութեամբ
Խնդակից կը լսեմք յիշեալ գաւառական ազգային
ժողովոյն՝ իւր աջալուծութեանը վերայ և յարգանաց
արժանի կը համարուի անոր խոհական ընտրութիւն .
սակայն կերեկի որ չը իտեմ , թէ՛ Եւրին Սրբազնու-
թիւնը 'ի վաղուց անտի Զ . միւլթիլիկ զլսաւոր վե-

